

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การเสริมสร้างคุณภาพของ การฝึกหัดครู ทั้งในขณะการเตรียมการ เป็นครูของนักศึกษาครู และการฝึกอบรมครูของครูประจำการ เป็นสิ่งสำคัญยิ่งต่อ การจัดการฝึกหัดครูใหม่ประสิทธิภาพ เพราะการฝึกหัดครูจะต้องรวมทั้งขบวนการ ตั้งแต่การเริ่มเข้ามาสู่อาชีพครู โดยเริ่มตั้งแต่การเข้ามาในรูปของนักศึกษาครูจน กระทั่งถึงการประกอบอาชีพครูอย่างแท้จริง ทุกขั้นตอนย่อมต้องมีการฝึกอบรมการ แสวงหาความรู้ ตลอดจนเทคนิคและวิธีการต่างๆ ในการประกอบอาชีพครู เพื่อให้ เป็นครูที่มีความสามารถ และทักษะต่างๆ อย่างเพียงพอ และส่งผลให้การศึกษา โดยส่วนรวมของชาติบรรลุเป้าหมายมากยิ่งขึ้น ซึ่งในบทนี้ผู้วิจัยจะได้ เสนอเอกสาร และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยในครั้งนี้ โดยจะเสนอไปตามลำดับขอบเขต ของเรื่องที่ได้ศึกษา ในอันที่จะเป็นแนวทางสำหรับเป็นรากฐานในการเสริมสร้าง คุณภาพของการฝึกหัดครู โดยมีขอบข่ายของการศึกษาดังนี้ คือ

แนวความคิดเกี่ยวกับสมรรถภาพในการสอน ประกอบไปด้วยสมรรถภาพ ทางวิชาการ สมรรถภาพในการถ่ายทอดความรู้ สมรรถภาพทางการบริหารที่ เกี่ยวข้องกับการสอน ซึ่งได้แก่

- ก. การวางแผนการสอน
- ข. การจัดการสอนและการจัดห้องเรียน
- ค. การตัดสินใจในการสอน
- ง. การประเมินผลการสอน

แนวความคิดเกี่ยวกับสมรรถภาพในการสอน

การฝึกหัดครูนับได้ว่าเป็นความสำคัญยิ่งต่อการจัดการศึกษา เพราะโดยหน้าที่หลักของการฝึกหัดครูก็คือการผลิตครูให้ออกไปสู่ระบบของการศึกษา ระบบการศึกษาจะมีคุณภาพมาเพียงใดนั้น ส่วนหนึ่งย่อมขึ้นอยู่กับคุณภาพของครู ซึ่งเป็นตัวจักรสำคัญในอันที่จะพัฒนาการศึกษา สถาบันการฝึกหัดครูต้องสามารถผลิตครูที่มีคุณภาพออกไปสนองต่อความต้องการของสังคมโดยทั่วไป เพื่อให้การพัฒนาการศึกษาบรรลุเป้าหมายตามต้องการ วีรยุทธ วิเชียรโชติ เสนอแนวความคิดเกี่ยวกับการฝึกหัดครูไว้ว่า "การฝึกหัดครูเป็นตัวกำหนดคุณภาพการศึกษาถ้าการฝึกหัดครูมีคุณภาพดีและเหมาะสม การจัดการศึกษาโดยส่วนรวมของประเทศชาติ ย่อมมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผล"¹ สถาบันการฝึกหัดครูควรจะต้องทำหน้าที่ผลิตครูโดยการเอาใจใส่ในเรื่องคุณภาพให้มากยิ่งขึ้น ด้วยวิธีการกำหนดเป้าหมายการปฏิบัติงานให้ชัดเจน และดำเนินการให้เป็นไปตามเป้าหมาย เพื่อให้ได้ครูที่มีคุณลักษณะเหมาะสมที่จะเป็นครูให้แก่โรงเรียน² การที่จะบอกได้ว่าครูที่สำเร็จการศึกษาไปจากสถาบันการฝึกหัดครู มีความรู้ ความสามารถ มีคุณภาพดี เหมาะสม และเป็นผลผลิตที่ดี ของการจัดการฝึกหัดครูหรือไม่นั้น สิ่งหนึ่งที่จะบอกได้ดีที่สุด คือ การสอนของครู การสอนที่ดีของครูย่อมขึ้นอยู่กับวิธีการฝึกฝนโดยสม่ำเสมอเพื่อให้เกิดทักษะ และมีสมรรถภาพในการเป็นครูอย่างแท้จริง เกี่ยวกับสมรรถภาพในการเป็นครูนั้น สาโรช บัวศรี ได้เสนอแนวทางในการสร้างสมรรถภาพ ในการเป็นครู

¹วีรยุทธ วิเชียรโชติ , "โครงแบบแนวความคิดเกี่ยวกับการฝึกหัดครูในประเทศไทย", ในรายงานการสัมมนาเรื่องการผลิตครูในประเทศไทย, สำนักนายกรัฐมนตรี, สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, (23-27 สิงหาคม 2515) หน้า ๗ - 1

²ก้อ สวัสดิ์พานิชย์ , "ข้อคิดบางประการเกี่ยวกับการฝึกหัดครู", ในข้อคิดฝึกหัดครูจากการสัมมนา สอ., เอกสารการนิเทศการศึกษา ฉบับที่ 152 , หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู , หน้า 220 - 221

ไว้วางใจ

1. สามารถทำการสอนได้เป็นอย่างดี โดยให้รู้จักใช้จิตวิทยาการเรียน รู้ พัฒนาการเด็ก การวางแผนการสอน เลือกวิธีสอน การประเมินผล และการปกครองชั้นเรียน

2. สามารถอบรมแนะแนวและปกครองได้เป็นอย่างดี โดยยึดหลักที่ว่า ถ้าทุกคนสร้างคุณธรรม และหลักการต่างๆไว้ประจำตัวได้ก็ย่อมปกครองตัวเองได้ใช้หลักการและวิธีการของการแนะแนว การอบรมสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับบิดามารดาผู้ปกครอง และใช้ผลของการวิจัยให้เป็นประโยชน์

3. สามารถทำกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียนได้เป็นอย่างดี โดยตระหนักถึงความสำคัญของกิจกรรม และปฏิบัติกิจกรรมเหล่านั้นอย่างเต็มที่

4. สามารถสร้างสัมพันธภาพอันดี และร่วมมือกับชุมชนเป็นอย่างดี โดยรู้จักการวางงานให้สมกับที่เป็นครู นำปัญหาคนให้เป็นประโยชน์แก่ชุมชนตามความเหมาะสม

5. สามารถเป็นครูชั้นอาชีพ โดยการเพิ่มพูนความรู้ให้แก่วิชาชีพครู ยึดถือขนบธรรมเนียมของผู้เป็นครูอย่างเคร่งครัด เป็นสมาชิกที่ดีของสมาคมทางวิชาการที่เหมาะสม ส่งเสริมตนเองให้ออกงานในทางด้านวิชาการศึกษาอยู่เสมอ และช่วยเหลือแนะนำผู้ที่เข้ามาเป็นครูใหม่ๆ รวมทั้งดูแลแนะนำผู้ที่มาเป็นนักเรียนฝึกสอนในโรงเรียนของตน¹

ชมพูนุช ฤกษ์ธร ณ อรุณยา กล่าวอธิบายถึงสมรรถภาพในการเป็นครูไว้วางใจว่า "สมรรถภาพในการเป็นครูนั้น หมายถึง ความรู้ ทักษะ และเจตคติ ผู้ที่เป็นครูพึงมีในการที่จะช่วยให้นักเรียนได้พัฒนาทั้งทางด้านสติปัญญา สังคม อารมณ์ และ

¹สาโรช บัวศรี, "ตั้งความมุ่งหมายของชีวิตนักเรียน นิสิต นักศึกษา", ในคำปราศรัยของ นายสาโรช บัวศรี อธิบดีกรมการฝึกหัดครู, เอกสารการนิเทศ การศึกษา ฉบับที่ 118, หน่วยศึกษานิเทศก์, กรมการฝึกหัดครู, หน้า 47 - 50

ร่างกาย"¹ สุภรณ์ ศรีพหล เสนอแนวความคิดในการผลิตครูชั้นอาชีพที่เกี่ยวกับ
สมรรถภาพในการสอนของนักศึกษาครุว่า สมรรถภาพที่จำเป็นที่สมควรได้รับการ ฝึก
ฝนอบรมในสถาบันการฝึกหัดครู เพื่อให้เกิดสมรรถภาพในการสอนนั้นประกอบไปด้วย
สมรรถภาพทางด้านวิชาการ สมรรถภาพในการถ่ายทอดความรู้ และสมรรถภาพใน
การตัดสินใจ²

โรเบิร์ต คัมเบิลยู ฮิวสตัน และ โจนส์ แอล โฮวาร์ด (Robert W.
Houston and Jones L. Howard) อธิบายถึงสมรรถภาพในการสอน
ของครูว่า ผู้ที่จะได้ชื่อว่าเป็นครูที่มีสมรรถภาพนั้น จะต้องมึลักษณะต่างๆ ดังนี้

1. สามารถสนองความต้องการในคานอารมณ์ สังคม ร่างกาย และสติ
ปัญญาของนักเรียน

2. สามารถกำหนดจุดประสงค์ในการสอนตรงตามความต้องการ ของ
ผู้เรียน

3. ใช้วิธีการสอนอย่างเหมาะสมกับจุดประสงค์ที่กำหนดไว้

4. ใช้วิธีการประเมินผลผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ

5. รู้จักผสมผสานการสอนให้เข้ากับวัฒนธรรมของผู้เรียน

6. สามารถใช้คู่มือการสอน และมีทักษะการสอนตามจุดประสงค์ ที่
กำหนดไว้

7. สามารถจัดรูปแบบของการสื่อความหมายในห้องเรียน ขอมรับคุณค่า
ของการสื่อความหมาย

8. ใช้แหล่งวิทยาการได้อย่างเหมาะสม สามารถใช้และสร้างอุปกรณ์
การสอนตรงตามจุดประสงค์ของการสอน

¹ชมพวันธุ์ กุลุชธร ณ อัญญา, "แนวโน้มในการจัดการฝึกหัดครู", ธุรกิจปริทัศน์, ปีที่ 1 (พฤษภาคม 2519), หน้า 10

²สุภรณ์ ศรีพหล, "การผลิตครูชั้นอาชีพ", วารสารสภาการศึกษาแห่งชาติ, ปีที่ 7, ฉบับที่ 2 (กันยายน 2515), หน้า 10 - 18

9. นำผลของการสอนที่เกิดขึ้น มาปรับปรุงการสอนใหม่
10. มีความสามารถในด้านวิชาการอย่างเพียงพอที่จะสอน
11. มีความสามารถในการจัดการ ควบคุม และบำรุงรักษาเครื่องอำนวยความสะดวก เพื่อประโยชน์ในด้านอารมณ์ ร่างกาย และสติปัญญาของผู้เรียน
12. มีปฏิกิริยาอย่างฉับไว ต่อความต้องการและความรู้สึกของตนเอง และของผู้อื่น
13. ทำงานร่วมกับเพื่อนครูด้วยกันอย่างมีประสิทธิภาพ
14. สามารถวิเคราะห์การทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ¹

คณะกรรมการสร้างเครื่องมือในการสังเกตพฤติกรรมการสอนของครู (National Instrument for Observation of Teaching - Activities Council) แห่งสหรัฐอเมริกา ได้สร้างคู่มือในการสังเกตพฤติกรรมการสอนในห้องเรียนของครู เพื่อศึกษาบทบาทของครูในสังคม ได้กำหนดสมรรถภาพในการสอนของครูไว้ 6 ด้านดังนี้

1. ครูเป็นผู้กำกับในการเรียนรู้ โดยการรู้จักการวางแผนกิจกรรมการเรียน การเลือกวิธีการสอน การใช้อุปกรณ์การสอน การประเมินผล และรู้จักใช้แหล่งความรู้ในชุมชน
2. ครูเป็นผู้แนะแนวและให้คำปรึกษา โดยเป็นผู้เก็บรวบรวม ข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียน ใช้วิธีการแนะแนวอย่างมีประสิทธิภาพ ช่วยเหลือนักเรียนให้เข้าใจตนเอง และให้การบริการด้านอื่นๆ เป็นพิเศษ

1

Robert W. Houston and Jones L. Howard, "Three Views of Competency - Based Education :II University of Houston", in Performance - Based Teacher Education : A Source Book, ed. John Aquino (Washington, D.C., January 1976), pp.32-33.

3. ครูเป็นผู้ถ่ายทอดวัฒนธรรม โดยเป็นผู้นำความรู้และประสบการณ์ทางวัฒนธรรมให้นักเรียน ช่วยให้นักเรียนยอมรับในคุณค่าของสังคมระบอบประชาธิปไตย ส่งเสริมกิจกรรมที่ช่วยในการแก้ปัญหาสังคม

4. ครูเป็นผู้ที่ติดต่อเชื่อมโยงกับชุมชน โดยการนำชุมชนให้ช่วยกำหนดวัตถุประสงค์ของโรงเรียน ให้ชุมชนเข้าใจในระบบการศึกษา ช่วยเหลือชุมชนในการแก้ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา และร่วมมือในการจัดการศึกษาผู้ใหญ่

5. เป็นสมาชิกที่ดีของครูในโรงเรียนโดยการแสดงความคิดเห็น เพื่อประโยชน์ของโรงเรียน ทั้งในด้านการสอน หลักสูตร กิจกรรมของโรงเรียนและการประเมินผลโครงการต่างๆ ของโรงเรียน

6. เป็นสมาชิกของสมาคมวิชาชีพครู เพื่อพัฒนาวิชาชีพของตนเองให้สูงขึ้น¹

005751

สมรรถภาพทางวิชาการ

หน้าที่หลักอย่างสำคัญของครูคือ การสั่งสอนอบรมนักเรียนให้เป็นผู้มีความรู้ มีวิถุญาณหรือจิตใจสูงขึ้น ซึ่งก็หมายถึงว่าครูผู้สอน จะต้องมีความรู้ในด้านวิชาการ หรือความรู้ในเรื่องที่จะสอนได้เป็นอย่างดีและเพียงพอ ความรู้ความสามารถในด้านวิชาการที่จำเป็นแก่ครูนั้นย่อมพาดพิง ไปถึงการที่ครูจะต้องหมั่นศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ โดยการฝึกฝนตนเองในทุกวิถีทาง ให้เป็นผู้รอบรู้ ในด้านวิชาการต่างๆ สุภาพ วาดเขียน กล่าวว่ "การที่ครูผู้สอนมีพื้นความรู้ดี

¹ National IOTA Council, "Teaching Competence in Six Areas", The Role of the Teacher in Society, (San Jose, 1972), pp. 3 - 27.

ยอมจะทำให้การสอนสำเร็จผลดีไปส่วนหนึ่งแล้ว ตั้งแต่เริ่มต้นลงมือสอนทีเดียว"¹ จะเห็นได้ว่าครูที่มีความสามารถในการสอนที่ดีนั้น ย่อมต้องมีคุณลักษณะความสามารถทางวิชาการ โดยการรู้เนื้อหาวิชาที่จะนำไปสอนได้อย่างลึกซึ้ง²

เกี่ยวกับรูปแบบหรือลักษณะการสอนของครูที่ดีนั้น ธนิน ญาณพิทักษ์ กล่าวไว้ว่า "ครูที่ดีนั้นจะต้องเป็นผู้มีความรู้ดี มีการถ่ายทอดความรู้ดี และมีความประพฤติดี"³ เกรียง เอี่ยมสกุล ให้ทัศนะเกี่ยวกับขอบเขตของงานวิชาการ ที่ครูต้องปฏิบัติ เพื่อให้เกิดสมรรถภาพทางวิชาการแก่ครูไว้ตามลำดับดังนี้

1. การศึกษาหลักสูตร ประมวลการสอน ใฝ่ความเข้าใจ เกี่ยวกับความมุ่งหมาย และรายละเอียดของเนื้อหาวิชา

2. จัดทำโครงการสอน และบันทึกการสอนประจำวัน

3. ใช้วิธีสอนให้เหมาะแก่เด็กเรียน

4. ศึกษาและจัดทำกรวัตผลแบบต่างๆ และนำผลของการสอนไปใช้แก้ไข

วิธีการสอนของครู

5. เตรียมและจัดทำอุปกรณ์ให้เหมาะกับวิธีสอน

6. เลือกลงและใช้แบบเรียน หนังสืออ่านประกอบ เพื่อส่งเสริมการสอน

7. สอนให้นักเรียนประกอบกิจกรรมระหว่างเรียน⁴

¹สุภาพ วาดเขียน, ทำอย่างไรให้นักศึกษารู้จักจะสอนได้ดี, (กรุงเทพมหานคร : นำอักษรการพิมพ์, 2519), หน้า 15

²จรรยา คุณมี, "ครูสังคมศึกษา", วิทยาสาร, ปีที่ 28, (พฤศจิกายน 2520) 13 - 14

³ธนิน ญาณพิทักษ์, "รูปแบบครู", มิตรครู, ปีที่ 15, (พฤศจิกายน 2516) 17

⁴เกรียง เอี่ยมสกุล, โรงเรียนประถมศึกษากาปฏิบัติ, (พระนคร : โรงเรียนการช่างวุฒิศึกษา (แผนกการพิมพ์), 2511), หน้า 281

1 ก่อ สวัสดิ์พานิชย์ กล่าวถึง ความสามารถทางด้านวิชาการของครูไวว่า ครูต้องมีความรู้ในวิชาที่ตนสอนอย่างลึกซึ้ง คนที่มีความรู้ในวิชาที่ตนสอนอย่างแท้จริง ยอมรับลึกซึ้งถึงขนาดที่ว่า ถ้าจะสอนชั้นใดก็ต้องเตรียมเนื้อหาวิชาให้เหมาะสมกับความรูความสามารถของเด็กที่ตนสอน คนที่มีความรู้จริงย่อมสามารถอธิบายหลักวิชาที่ยากๆ ให้คนฟังเข้าใจง่าย มีใจทำของง่าย ให้เป็นของยาก¹

เฉลียว บุรีภักดิ์ และคณะ ได้ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับงานทางด้านวิชาการของครูไวว่า

หน้าที่ของครูคือ การสอน แต่ก่อนจะสอนครูจะต้องมีความรู้ก่อนและการที่ครูค้นคว้าหาความรู้อยู่เสมอ นั้น นอกจากจะทำให้ครูได้รับความรู้ใหม่ๆ แล้ว ยังช่วยฝึกครูส่งเสริมการสอนอันเป็นงานอาชีพโดยตรง ดังนั้นการค้นคว้าหาความรู้อยู่เสมอ จึงเป็นลักษณะที่สำคัญยิ่งของครู ปัญหาจึงอยู่ที่ว่า จะทำอย่างไรที่จะสร้างนิสัยการค้นคว้าหาความรู้ให้เกิดขึ้นได้ ถ้าตอบน่าจะอยู่ที่ว่าจะต้องจัดการเรียนการสอนที่เปิดโอกาสให้นักศึกษาได้ค้นคว้ามาก ๆ โดยไม่เน้นการเรียนในชั้นมากเกินไป ต้องมีแหล่งค้นคว้าที่ดี และครูผู้สอนใจกว้างพอที่จะรับความคิดใหม่ รวมทั้ง การประเมินผลการค้นคว้าด้วย²

ความรู้ในด้านเนื้อหาวิชา ความเข้าใจในความหมายอย่างแท้จริง เป็นสิ่งสำคัญในตัวครูผู้สอน ทั้งนี้หมายถึงความรู้อย่างกว้างขวางและลึกซึ้งในด้านวิชาการที่สอดคล้องเหมาะสมกับความเปลี่ยนแปลงตามวิทยาการใหม่ๆ ด้วย วิธีการที่จะได้มาซึ่งความรู้ความเข้าใจย่อมขึ้นอยู่กับวิธีหาความรู้ ซึ่งต้องสร้างให้เกิด เป็น

¹ ก่อ สวัสดิ์พานิชย์, "ข้อคิดบางประการเกี่ยวกับการฝึกหัดครู", ใน ข้อคิดฝึกหัดครูจากการสัมมนา สอ. เอกสารการนิเทศการศึกษา, ฉบับที่ 152 หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู, หน้า 217 - 220.

² เฉลียว บุรีภักดิ์ และคณะ, ลักษณะของครูที่ดี, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ตำรวจ, 2521) หน้า 370.

กิจนิสัยแก่ตัวครู ตั้งแต่ยังอยู่ในสถาบันการฝึกหัดครู จนกระทั่งออกไปประกอบอาชีพ
 ด้วการส่งเสริม กระตุ้น แนะนำแหล่งวิทยาการ เพื่อให้เกิดการศึกษาค้นคว้าด้วย
 ตนเอง โดยการอ่านหนังสือ ฟังวิทยุ ดูโทรทัศน์ในรายการที่เป็นประโยชน์ ฟัง
 การอภิปราย หรือบรรยาย เข้าร่วมประชุมทางวิชาการ การไปทัศนศึกษาตามสถาน
 ที่ต่างๆ เพื่อจะได้เกิดความรู้ และประสบการณ์ใหม่ที่ค้นที่กว้างขวางยิ่งขึ้น

ในปี พ.ศ. 2515 พรพิมล เพ็ງศรีทอง ได้ศึกษาเปรียบเทียบบุคลิก
 ลักษณะของครูกับนักวิทยาศาสตร์ ผลจากการศึกษาพบว่า ครูโดยทั่วไปควรมีลักษณะ
 สำคัญดังนี้

1. เป็นผู้มีความรู้ทางด้านวิชาการอย่างกว้างขวาง และต้องหมั่นศึกษา
 หาความรู้อย่างสม่ำเสมอ
2. รู้จักปรับปรุงวิธีการสอน
3. มีความมั่นคงทางอารมณ์ และสามารถควบคุมอารมณ์ได้
4. มีเหตุผล และยอมรับในเหตุผล
5. มีความร่าเริงแจ่มใส
6. ปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับ และไม่หลบหลีกงานที่ต้องปฏิบัติ
7. มีความรักต่อเด็ก และมีความสัมพันธ์อันดีกับนักเรียน¹

ในปีเดียวกัน วรณี พุทธาวุฒิไกร ได้ทำการวิจัยการติดตามผลการ
 ปฏิบัติงานของผู้สำเร็จปริญญาการศึกษาบัณฑิต ตั้งแต่ปีการศึกษา 2510 - 2512 ที่
 ปฏิบัติงานอยู่ในโรงเรียนมัธยมศึกษา และวิทยาลัยครูในส่วนกลาง การวิจัยนี้ มี
 ความมุ่งหมายที่จะทราบความคิดเห็นของผู้บังคับบัญชาต่อผู้สำเร็จการศึกษา และตัว

¹พรพิมล เพ็ງศรีทอง, "การศึกษาเปรียบเทียบบุคลิกภาพของครูกับนัก
 วิทยาศาสตร์", (ปริญญานิพนธ์ปริญญาโทชั้นศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร,
 2515), หน้า 31.

ผู้สำเร็จการศึกษาเอง เกี่ยวกับความรู้ทางด้านวิชาการและความสามารถในการปฏิบัติงาน โดยใช้วิธีสังเกตแบบสอบถามให้ผู้บังคับบัญชา และผู้สำเร็จการศึกษา ได้แสดงความคิดเห็น ผลการวิจัยพบว่า ผู้สำเร็จการศึกษามีความรู้ ทักษะวิชาการ การศึกษาอย่างเพียงพอ แต่ในด้านวิธีการสอนยังได้รับความรู้ไม่เพียงพอ ส่วนผู้บังคับบัญชาเห็นว่า ผู้สำเร็จการศึกษา มีความรู้ทางด้านวิชาการ และความสามารถในการปฏิบัติงานอยู่ในเกณฑ์ดี ในด้านความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เห็นว่า ผู้สำเร็จการศึกษาชาย มีความสามารถมากกว่าผู้สำเร็จการศึกษาหญิง¹

ปี พ.ศ. 2516 วิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับคุณลักษณะของครูที่สังคมต้องการ โดยใช้กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยนักเรียน ครู ผู้ปกครอง จากทุกเขตในกรุงเทพมหานคร คุณลักษณะของครูที่ทำการวิจัยคือ ด้านความประพฤติ ด้านความรู้ทางวิชาการ ด้านความสามารถในการสอน ด้านการปกครองนักเรียน ด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านบุคลิกภาพ และด้านการทำงานนอกเวลา ผลการวิจัยพบลักษณะของครูด้านต่างๆ ที่สำคัญดังนี้

1. ด้านความประพฤติ ครูควรประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียนตลอดเวลา
2. ด้านความรู้ทางวิชาการ ครูจะต้องมีความรู้กว้างขวางและหมั่นหาความรู้ใหม่ๆ อยู่เสมอ
3. ด้านการสอน ต้องสอนให้เด็กเข้าใจโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล มีความสามารถในการใช้อุปกรณ์การสอน
4. ด้านการปกครอง ครูควรเข้มงวดกวดขันต่อการทำผิดระเบียบและควรอบรมความประพฤตินักเรียน

¹ วรณี พุทธาวุฒิไกร, "การติดตามผลการปฏิบัติงานของผู้สำเร็จปริญญา การศึกษามัธยมศึกษา ตั้งแต่ปีการศึกษา 2510 - 2512 ที่ปฏิบัติงานอยู่ในโรงเรียนมัธยมศึกษาและวิทยาลัยครูในส่วนกลาง", (ปริทัศน์านพนธ์ ปริญญาโทบัณฑิต วิชาการศึกษาระดับปริญญาโท, 2515), หน้า 56 - 59

5. คำนมุษยสัมพันธ์ ครูต้องให้ความสนิทสนมกับเด็ก ให้คำแนะนำช่วยเหลือเมื่อเด็กประสบปัญหา ควรช่วยเหลือปรับปรุงชุมชน

6. คำนบุคลิกภาพ มีเสียงพูดชัดเจน แต่งกายเรียบร้อย มีท่าทาง
ร่าเริง แจ่มใส¹

พ.ศ. 2518 นันทนา ฮันศิริ ได้ทำการศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารการศึกษาในจังหวัดราชบุรีเกี่ยวกับขอบเขต หน้าที่ และเกณฑ์มาตรฐานของครูประถมศึกษา โดยมีความมุ่งหมายในการวิจัยเพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารการศึกษาในจังหวัดราชบุรี เกี่ยวกับขอบเขตหน้าที่ และเกณฑ์มาตรฐานของครูประถมศึกษา เพื่อกำหนดแนวทางสำหรับสถาบันผลิตครู ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามความคิดเห็นโดยครอบคลุมเนื้อหาวิชาสามัญ ความรู้ วิชาครู ทักษะการสอน ทักษะหน้าที่ และงานของครูประถมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า

1. ผู้บริหารการศึกษาโดยส่วนรวมมีความเห็นว่า รายการความรู้วิชาสามัญ ความรู้วิชาครู ทักษะในการสอน ทักษะหน้าที่ และงานของครู เกือบทุกรายการในแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประเมินค่า มีความจำเป็นต่อครูมากยกเว้นหน้าที่ของครูเกี่ยวกับการเลือกแบบเรียน ซึ่งผู้บริหารการศึกษาเห็นว่า จำเป็นต่อครูปานกลาง ส่วนในด้านสภาพที่เป็นจริงแล้ว ผู้บริหารการศึกษามีความเห็นว่า ครูมีความรู้วิชาสามัญ ความรู้วิชาครู และทักษะการสอน ระดับปานกลาง ยกเว้นความรู้เกี่ยวกับการสหกรณ์เบื้องต้น ความรู้เกี่ยวกับประชากรศึกษา ความรู้เกี่ยวกับการใช้วัสดุทัศนูปกรณ์ และการนำเทคนิคการสอนใหม่ๆ มาใช้ในการเรียนการสอน ซึ่งผู้บริหารการศึกษาเห็นว่า ครูมีความรู้ในระดับต่ำ นอกจากนี้ผู้บริหารการศึกษามีความเห็นว่าครูมีทัศนคติรวมทั้งการปฏิบัติหน้าที่ และงานต่างๆ อยู่ในเกณฑ์ดี

¹วิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา, ลักษณะของครูที่สังคมต้องการ
(กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สามมิตร, 2518), หน้า 73 - 85

2. ในแบบสอบถามชนิดเลือกตอบ ผู้บริหารการศึกษา มีความเห็นสอดคล้องกันว่าครูประถมศึกษา ควรมีความรู้วิชาสามัญ ทักษะ ทักษะ หน้าที่ และงานของครูตรงกับจุดมุ่งหมายที่วางไว้เกือบทุกรายการ

3. ผู้บริหารการศึกษาที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับความรู้วิชาสามัญ ทักษะ ทักษะ หน้าที่ และงานของครู ไม่แตกต่างกัน ยกเว้น ความรู้เกี่ยวกับขนบธรรมเนียมประเพณี และหน้าที่ที่จะต้องรู้และปฏิบัติตามระเบียบของทางราชการ

4. ผู้บริหารการศึกษาที่มีประสบการณ์ต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับความรู้วิชาสามัญ ทักษะ ทักษะ หน้าที่ และงานของครูไม่แตกต่างกัน¹

ในปี พ.ศ. 2520 สมพร ปาละจุม ได้ทำการศึกษาสมรรถภาพที่พึงปรารถนาของครูประถมปีที่ 1 ในทัศนะของครูใหญ่ ครู และผู้ปกครองในจังหวัดร้อยเอ็ด เพื่อศึกษาว่าครูใหญ่ ครู ผู้ปกครอง ในจังหวัดร้อยเอ็ด ต้องการครูประถมปีที่ 1 ที่มีสมรรถภาพด้านใดบ้าง และเพื่อเปรียบเทียบสมรรถภาพของครูประถมปีที่ 1 ที่พึงปรารถนาให้ทัศนะของครูใหญ่ ครู และผู้ปกครอง ผลของการวิจัยพบว่า ทั้งครูใหญ่ ครู ต่างมีความต้องการครูประถมปีที่ 1 ที่มีสมรรถภาพทางด้านวิชาการ การปกครอง อบรมนักเรียน และด้านอื่นๆ ทัดเทียมกันทุกด้าน โดยเฉพาะสมรรถภาพด้านวิชาการ ครูใหญ่ ครู และผู้ปกครอง มีความต้องการครูประถมปีที่ 1 ที่สามารถสอนได้ทุกวิชา เพราะงานด้านวิชาการเป็นงานหลักที่ครู

¹นั้นหนา ชันศิริ, "ความคิดเห็นของผู้บริหารการศึกษาในจังหวัดราชบุรี เกี่ยวกับ ขอบเขตหน้าที่และเกณฑ์มาตรฐานของครูประถมศึกษา", (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2518), หน้า 72 - 75

ประณมปีที่ 1 ต้องเอาใจใส่มากกว่าคนอื่น¹

ในปี ค.ศ. 1972 กอร์ดอน สก็อตต์ บาคุส (Gordon Scott Bachus) ได้ทำการวิเคราะห์เกี่ยวกับการเตรียมตัวทางด้านวิชาการ การสอน และความคิดเห็นเกี่ยวกับงานอาชีพของครูสังคมศึกษาในรัฐอาร์แคนซอ โดยมีวัตถุประสงค์ของการวิจัย คือ การศึกษาโปรแกรมการเตรียมครูสังคมศึกษาทางวิชาการในด้านหลักสูตร วิธีการสอน และศึกษาความคิดเห็นของครูสังคมศึกษาในเรื่องความก้าวหน้าทางอาชีพครู ผลการวิจัยพบว่า ความรู้ทางด้านวิชาสังคมศึกษา ที่ได้รับไม่กว้างขวางเพียงพอ และไม่สามารถนำความรู้ที่เรียนมาใช้เป็นแนวทางในการสอนได้พอเพียง ครูที่มีสติปัญญาปานกลางต้องทำงานหนักมากขึ้นเพื่อที่จะได้รับความรู้เพียงพอเพียงพอ สำหรับการนำมาสอนนักเรียนที่มีสติปัญญาดี และครูสังคมศึกษาส่วนใหญ่ไม่ได้เป็นสมาชิกของสมาคมวิชาชีพครู ไม่กระตือรือร้นต่อการค้นคว้าหาความรู้จากหนังสือ นิตยสาร วารสาร และอื่นๆ ผู้วิจัยได้เสนอแนะว่า รัฐควรปรับปรุงโปรแกรมการเตรียมครูทางด้านวิชาการ และส่งเสริมให้ครูสังคมศึกษาสนใจในการพัฒนาวิชาชีพของตนเองให้มากขึ้น²

¹ สมพร ปาละจุม, "สมรรถภาพที่พึงปรารถนาของครูประณมปีที่ 1 ในทัศนะของครูใหญ่ ครู และผู้ปกครองในจังหวัดร้อยเอ็ด". (ปริญญาานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2520) หน้า 37 - 40

² Gordon Scott Bachus, "An Analysis of the Academic Preparation, Teaching Assignment, and Professionalism of Selected Social Studies in Secondary Schools of Arkansas", Dissertation Abstracts, Vol. 33, No.5 (November, 1972), p.2056.

สมรรถภาพในการถ่ายทอดความรู้

สมรรถภาพในการถ่ายทอดความรู้ หรือความสามารถในกลวิธีการสอน นับว่าเป็นสิ่งสำคัญยิ่งในอันที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ครูจึงต้องมี ความสามารถ และทักษะในกลวิธีการสอนต่างๆ เพื่อให้การสอนบรรลุจุดประสงค์ ตามต้องการ ถึงแม้ว่าครูจะเป็นผู้มีความรอบรู้ในด้านต่างๆ และเป็นผู้ที่เปี่ยมไปด้วย คุณธรรมและวัฒนธรรม ก็จะไม่เกิดผลดีต่อการอบรม และการเรียนรู้ของผู้เรียน ได้อย่างเต็มที่ ถ้าขาดครูที่มีความสามารถในกลวิธีการสอน¹ คณะกรรมการวางแผนพื้นฐานเพื่อปฏิรูปการศึกษา รายงานบทบาทของครูที่พึงประสงค์เกี่ยวกับบทบาท ของนักเรียนในสถานกลวิธีการสอนของครูไว้ดังนี้

1. เปลี่ยนแปลงบทบาทจากการเป็นผู้บอก ผู้แสดงนำในการเรียนรู้ เป็นผู้กระตุ้นให้นักเรียนเกิดความคิดริเริ่ม สนับสนุนให้นักเรียนมีบทบาทสำคัญใน กระบวนการเรียนรู้ แนะนำให้รู้จักวิธีศึกษา ค้นคว้า เลือทางของตนเองโดยไม่ มีการบังคับ เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ใช้ความคิดอิสระอย่างมีเหตุผล
2. ฝึกนักเรียนให้มีความสามารถในการทำงานรวมกลุ่ม รู้จักวิพากษ์ วิจารณ์ ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น มีความอดกลั้น มีวินัยในตนเอง สำนึก ในสิทธิของตนเองและผู้อื่น เคารพกฎของสังคมในการอยู่ร่วมกัน รู้จักใช้สิทธิ และพิทักษ์สิทธิ รักษาผลประโยชน์ของส่วนรวม รู้แพ้รู้ชนะ เคารพเสียงส่วนมาก รับฟังเสียงส่วนน้อย

¹บุญดীন อัดดากกร, "การปรับปรุงหลักสูตร และการฝึกหัดครู", ใน คำปราศรัย และคำบรรยายของนายบุญดীন อัดดากกร พ.ศ. 2502 - 2514 , เอกสารการนิเทศการศึกษา ฉบับที่ 119, หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู

3. สนใจศึกษาธรรมชาติและความแตกต่างของนักเรียนแต่ละคน ให้
ความรักและความสนิทสนม

4. พยายามค้นหาความสนใจ ความสามารถและความคิดของนักเรียน
เพื่อหาทางส่งเสริมแนะนำการเลือกวิชาและอาชีพให้เหมาะสม

5. ส่งเสริมให้นักเรียนเป็นคนฝึกฝนในคุณธรรม จริยธรรม โดยไม่
หลงใหลในวัตถุ และเห็นคุณค่าของการรักษาเอกลักษณ์ และวัฒนธรรมของชาติ¹

สุนทร สุนันท์ชัย ให้แนวความคิดเกี่ยวกับการถ่ายทอดความรู้ของครู
ไว้ว่า

วิธีสอนมีความสำคัญอยู่มาก นักการศึกษาบางคนถือว่าวิธีสอนหรือ กระบวนการ
(Process) มีความสำคัญยิ่งกว่าเนื้อหา หรือความรู้ที่สอน
(Content) จริงๆ เสียอีก เหตุที่เป็นเช่นนี้ เพราะว่าความรู้มิใช่สิ่ง
ที่ตายตัว อาจเปลี่ยนแปลงได้เสมอ แต่กระบวนการนั้นไม่มีใครเปลี่ยนแปลงนัก
ผู้ใดเรียนรู้อะบวนการสร้างความรู้ใหม่ก็สามารถที่จะใช้ความรู้ในเรื่องนี้ คน
ควาหาความรู้ใหม่ใดเรื่อยไป ไฉนขอเท็จจริงหรือกฎเกณฑ์ ความรู้จะ
เปลี่ยนแปลงไปอย่างไรก็ตาม²

พจนัน สະเพียรชัย กล่าวว่า ครูผู้สอนไม่เพียงแต่จะรู้เนื้อหาวิชาการ
เป็นอย่างดีเท่านั้น ครูควรจะมีพฤติกรรมการสอนที่จะก่อให้เกิดผลอย่างสูงสุดโดย
การใช้เวลาน้อยที่สุด องค์ประกอบสำคัญที่จะช่วยให้ พฤติกรรมการสอนบรรลุจุด

¹ คณะกรรมการวางแผนพื้นฐานเพื่อปฏิรูปการศึกษา, การปฏิรูปการศึกษา,
(กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช , 2518), หน้า 143.

² สุนทร สุนันท์ชัย , เทคนิคและวิธีสอนวิชาสังคมศึกษา, (กรุงเทพฯ :
สำนักพิมพ์สหบัณฑิต , 2514), หน้า 189.

ประสงค์ ได้แก่ เทคนิคการสอนต่างๆ อุปกรณ์ คำรา เทคนิควิทยาประกอบการเรียนการสอน พฤติกรรมการสอนที่สอดคล้องกับธรรมชาติของผู้เรียนแต่ละคนและการนำข้อมูลย้อนกลับเพื่อการปรับปรุงการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น¹ ในด้านที่เกี่ยวข้องกับวิธีสอนของครู เพื่อให้ได้ผลอย่างเต็มที่นั้น สุนทร สุนันท์ชัย ได้เสนอข้อควรพิจารณาในวิธีการสอนไว้ดังนี้

1. วิธีสอนขึ้นอยู่กับความมุ่งหมายของบทเรียน ในด้านปัญญา เจตคติ และอารมณ์ และทักษะ
2. วิธีสอนขึ้นอยู่กับลักษณะของบทเรียน ซึ่งมีความแตกต่างกัน ในด้านทักษะ ความรู้ กฎเกณฑ์ หรือเจตคติ
3. วิธีสอนขึ้นอยู่กับธรรมชาติแห่งความรู้ ซึ่งอาจเปลี่ยนแปลงได้ในวันข้างหน้า จึงควรจะสอนวิธีการค้นหาหาความรู้ใหม่ให้แก่บทเรียน
4. วิธีสอนขึ้นอยู่กับวัฒนธรรมของสังคม
5. วิธีสอนขึ้นอยู่กับว่าเราจะหลอมผู้เรียนหรือจะให้ผู้เรียนเลือก การหลอม หมายถึง การบอกเล่า บรรยาย อบรม ฝึกหัดให้ผู้เรียนมีพฤติกรรมตามแบบผู้ใหญ่หรือครูเห็นว่าเป็นดี ผู้เรียนไม่มีโอกาสเลือก ส่วนการเลือก คือ การให้เด็กได้เผชิญกับสถานการณ์ โดยให้พิจารณาว่าจะเลือกอย่างไร
6. วิธีสอนขึ้นอยู่กับธรรมชาติแห่งวิชาซึ่งแตกต่างกัน
7. วิธีสอนขึ้นอยู่กับความพร้อมในด้านอุปกรณ์การเรียนการสอน

¹พจน์ สะเพียรชัย, "โครงสร้างของหลักสูตรทั่วไป", ในรายงานการสัมมนาการฝึกหัดครูในประเทศไทย, สำนักนายกรัฐมนตรี, สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, (23 - 27 สิงหาคม 2515), หน้า ๕ - 5

๘. วิธีสอนขึ้นอยู่กับธรรมชาติของผู้เรียน¹

ในด้านการจำแนกวิธีสอนของครู สุนทร สุนันท์ชัย ได้จำแนกวิธีสอนออกเป็น 3 แบบด้วยกัน คือ

1. วิธีสอนแบบเน้นบทบาทของครู หรือถือครูเป็นศูนย์กลาง โดยการที่ครูเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ ครูเป็นผู้วางแผนการสอน ควบคุมเนื้อหา และดำเนินการทุกอย่างโดยที่เด็กไม่มีส่วนร่วม

2. วิธีสอนแบบเน้นบทบาทของนักเรียน หรือแบบถือนักเรียนเป็นศูนย์กลาง นักเรียนเป็นผู้ค้นคว้าหาความรู้ วางแผนบทเรียน และสรุปผลออกมาเป็นกฎเกณฑ์ หรือข้อความรู้

3. วิธีสอนแบบครูกับนักเรียนร่วมกัน โดยที่ครูและนักเรียนร่วมกันจัดแผนบทเรียน ค้นคว้าหาความรู้ ผู้เรียนเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม กระบวนการเรียนการสอนจึงใช้แบบกลุ่มสัมพันธ์ เน้นการทำงานเป็นพวกเป็นหมู่

กาเลน เจ. เซย์เลอร์ และ วิลเลียม เอ็ม อเล็กซานเดอร์ (Galen J. Saylor and William M. Alexander) เสนอวิธีการสอนต่างๆ ไว้ดังนี้

1. การสอนแบบบรรยาย
2. การสอนด้วยการอภิปรายและการซักถาม
3. การสอนโดยวิธีฝึกปฏิบัติ

¹ สุนทร สุนันท์ชัย, เทคนิคและวิธีสอนสังคมศึกษา, (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์สหบัณฑิต, 2514), หน้า 189 - 195

² เรื่องเดียวกัน, หน้า 196 - 197

4. การสอนโดยใช้สื่อทัศนูปกรณ์
5. การสอนแบบแก้ปัญหาและการค้นพบด้วยตนเอง
6. การสอนโดยใช้ห้องทดลองและวิธีสอนแบบสืบสวน
7. การสอนเพื่อพัฒนาความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
8. การสอนโดยใช้บทบาทสมมติและสถานการณ์จำลอง¹

การสอนตามแบบต่างๆ ตามแนวที่กล่าวมานี้ แต่ละวิธีมีข้อดี ข้อบกพร่องต่างกันไป ขึ้นอยู่กับลักษณะเนื้อหาวิชา อุปกรณ์ สิ่งอำนวยความสะดวก ความสามารถ และทักษะของครูผู้สอน นักเรียน และอื่นๆ ประกอบกัน ในด้านเทคนิควิธีการสอนหรือทักษะการสอน เพื่อให้การสอนบรรลุจุดมุ่งหมายอย่างมีประสิทธิภาพนั้น สุกัญญา ธารีวรรณ และคณะ กล่าวไว้ว่า ครูผู้สอน ควรได้รับการฝึกฝนในทักษะต่างๆ ที่สำคัญคือ

1. ทักษะการนำเข้าสู่เรื่อง
2. ทักษะการใช้คำถาม
3. ทักษะการสรุปบทเรียน
4. ทักษะการใช้อุปกรณ์
5. ทักษะการใช้กระดานดำ
6. ทักษะการเร้าความสนใจ
7. ทักษะการเสริมสร้างกำลังใจ
8. ทักษะการกระตุ้นให้คิด
9. ทักษะการอธิบายและเล่าเรื่อง

---

¹ Galen J. Saylor., and William M. Alexander., Planning Curriculum for School, (New York : Holt, Rinehart and Winston, 1974), pp. 250-263.

10. ทักษะการยกตัวอย่าง¹

จากการศึกษาเอกสารเกี่ยวกับสมรรถภาพในการถ่ายทอดความรู้ดังกล่าวนี้ จะเห็นว่าสมรรถภาพด้านนี้มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับครู ถึงแม้ว่าครูจะมีความรู้กว้างขวางและลึกซึ้งมากเพียงใดก็ตาม ถ้าครูไม่สามารถดึงความรู้ที่มีอยู่ในตัวเองออกมาใช้ได้ ก็ย่อมเป็นความรู้ที่เกิดความสูญเปล่า เพราะไม่สามารถนำไปใช้ให้เป็นประโยชน์แก่นักเรียนได้ ดังนั้น ทักษะและความสามารถต่างๆ ที่มีอยู่ในตัวครูแล้ว หรือยังขาดความชำนาญ จึงควรได้รับการศึกษา ฝึกฝนอบรม เพิ่มมากขึ้น นอกจากนั้นครูจะต้องสามารถจัดการสอนให้สอดคล้องกับ จุดประสงค์ของหลักสูตรที่กำหนดไว้ ต้องมีความเข้าใจในจิตวิทยาแห่งการเรียนรู้ของนักเรียน ความแตกต่างระหว่างบุคคล ความถนัดและความสามารถพิเศษของนักเรียนแต่ละคน ตลอดจนสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ที่สามารถช่วยให้การเรียนรู้ของของนักเรียนดียิ่งขึ้น

ในปี พ.ศ. 2513 สุพิศรา ภักดิ์ประไพ ได้ทำการวิจัยลักษณะครูที่ดีในทัศนะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เพื่อศึกษาว่าครูในทัศนะของนักเรียนประเภทใดที่นักเรียนคิดเห็นว่าเป็นลักษณะครูที่ดี ผลการวิจัยพบว่าลักษณะครูที่ดีในทัศนะของนักเรียนมีดังนี้

1. มีวิธีการสอนที่ดี
2. พูดจาด้วยถ้อยคำที่สุภาพ
3. เข้มงวดเป็นครั้งคราว แต่โดยปกติควรใจดี
4. ทำงานอย่างมีระเบียบแบบแผน

¹สุภัญญา ธารีวรรณ และคณะ; หลักการสอนและเตรียมประสบการณ์ภาคปฏิบัติ, (กรุงเทพมหานคร : เฉลิมชัยการพิมพ์, 2520), หน้า 127-207

5. มีความรู้ความสามารถทางด้านวิชาการมากพอควร
6. แต่งกาขเรียบร้อย
7. ตกเดือนนักเรียนเมื่อนักเรียนกระทำคามผิดครั้งแรก
8. สนใจการเรียนของนักเรียน
9. มีเวลาให้นักเรียนซักถามข้อข้องใจ¹

ในปี พ.ศ. 2514 สุพรรณ เฟื่องชัย ทำการวิจัยการติดตามผลการปฏิบัติงานของผู้สำเร็จการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา ปีการศึกษา 2509-2511 ที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนประถมศึกษา ในภาคการศึกษา 9 การวิจัยนี้เป็นการสำรวจความคิดเห็นของครูใหญ่ต่อผู้สำเร็จการศึกษา และการประเมินค่าตนเอง ของผู้สำเร็จการศึกษา ในส่วนที่เกี่ยวกับความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของครูใหญ่และการประเมินค่าตนเองของผู้สำเร็จการศึกษา เกี่ยวกับความรู้ความสามารถในการใช้วิธีการต่างๆ เพื่อสอน ได้อย่างเหมาะสม การใช้อุปกรณ์การสอน การจัดกิจกรรม การอบรมศีลธรรมและวัฒนธรรม การใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นให้เป็นประโยชน์ต่อการสอน ความเอาใจใส่ในการจัดห้องเรียนอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง²

¹ สุพรรณ เฟื่องชัย, "ลักษณะครูที่ดีในทัศนะของนักเรียนชั้นประถมศึกษา โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2513" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท บัณฑิต แผนกประถมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2513), หน้า 34.

² สุพรรณ เฟื่องชัย, "การติดตามผลการปฏิบัติงานของผู้สำเร็จประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นต้น ตั้งแต่ปีการศึกษา 2509-2511 ในโรงเรียนประถมศึกษาในภาคการศึกษา 9" (ปริญญาโทปริญญาโท บัณฑิต วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร, 2514), หน้า 73.

ในปีเดียวกันสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ร่วมกับกรม
 สำนัญศึกษา และกรมการปกครอง ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับประสิทธิภาพของโรงเรียน
 ประถมศึกษาในด้านต่างๆ ผลการวิจัยในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการสอนของครู
 พบว่า ครูมักใช้วิธีการสอนที่ยึดครูเป็นศูนย์กลางปกครองเด็ก โดยวิธีการที่ต้องควบคุม
 ด้วยตัวครูเอง วิชาที่ครูมีความถนัดมากในการออกข้อสอบ คือ วิชาสังคมศึกษา
 และวิชาภาษาไทย นอกจากนั้นครูมักจะนำผลการสอบไปใช้ในการแนะนำเพื่อ
 แก้ปัญหาเกี่ยวกับการเรียนของนักเรียน¹

ในปี พ.ศ. 2520 เฉลียว บุรีภักดี และคณะ ได้ทำการวิจัยลักษณะ
 ของครูที่ดี โดยการสอบถามความคิดเห็นจากผู้เกี่ยวข้องในวงการการศึกษา 6 ประ
 เภท คือ นักเรียน ผู้ปกครอง ครูหรือศึกษานิเทศก์ ผู้บริหารการศึกษา พระ
 และผู้ทรงคุณวุฒิ โดยมีจุดมุ่งหมายในการวิจัย เพื่อที่จะศึกษาลักษณะของครูเชิงปฏิบัติ
 กรรมตามลักษณะใหญ่ๆ คือ ด้านการสอน ด้านวิชาการ ด้านสุขภาพ ด้านมนุษย
 สัมพันธ์ ด้านคุณธรรมและความประพฤติ ด้านบุคลิกลักษณะ ด้านการอบรมแนะนำ
 และการปกครอง ด้านเป็นพลเมืองดีในสังคมประชาธิปไตย ผลการวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 กับพฤติกรรมการสอนของครูพบว่า ความสำคัญของครูอยู่ที่บทบาทการสอน ความ
 ตั้งใจในการสอน มีความเข้าใจและเป็นกันเองต่อนักเรียน รับผิดชอบการสอน ผู้
 วิจัยได้เสนอแนะว่า ความสำคัญของครูอยู่ที่บทบาทการสอน เมื่อเป็นเช่นนั้น การ
 ส่งเสริมการสอน โดยการปูหน้าเห็นใจความชอบ แก่ผู้ทำหน้าที่สอนได้ดี เป็นการ
 ส่งเสริมงานอาชีพครู อันจะส่งผลไปยังการศึกษาโดยรวมได้เป็นอย่างมาก²

¹สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, รายงานการวิจัยประสิทธิภาพโรงเรียนประถมศึกษา, 2515 หน้า 40 - 41 (อัคราเนา)

²เฉลียว บุรีภักดี และคณะ, ลักษณะของครูที่ดี, (กรุงเทพมหานคร :
 โรงพิมพ์ตำรวจ, 2520), หน้า 367 - 369

ในปี ค.ศ. 1966 โทมัส เอ กลินตัน (Thomas A. Clinton) ได้ศึกษาปัญหาของครูใหม่ที่สำคัญการศึกษาจากมหาวิทยาลัยของรัฐเทกซัส เพื่อที่จะหาองค์ประกอบเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างปัญหาของครูใหม่กับโครงการฝึกหัดครู ผลการวิจัยพบว่า ผู้สำเร็จการศึกษามีปัญหาในเรื่องการใช้อุปกรณ์การสอนเพราะได้รับความรู้ในเรื่องนั้นน้อย ไม่มีเวลาเพียงพอที่จะวางแผนปรับปรุงการสอน มีปัญหาในการทำงานร่วมกับนักเรียนที่มีความสามารถแตกต่างกัน ใช้วิธีการสอนแบบบรรยายมากกว่า วิธีสอนแบบอื่น ปัญหาในการสอนวิชาที่ไม่ถนัด และมีความรู้เกี่ยวกับบทบาทของครูต่อสาธารณะชนไม่เพียงพอ¹

ปี ค.ศ. 1969 ไอเนซ เอ เอจ (Inez A. Edge) ได้ทำการติดตามผลการปฏิบัติงานของผู้สำเร็จวิชาการศึกษาสาขาประถมศึกษา ที่สำเร็จการศึกษาในระหว่างปี 1962 - 1967 จากมหาวิทยาลัยออเบอร์น โดยมีจุดมุ่งหมายในการศึกษา เพื่อที่จะประเมินผลโปรแกรมวิชาการศึกษาว่า ผู้สำเร็จวิชาการศึกษาประสบผลสำเร็จในด้านการสอนเพียงใด ผลของการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ผู้สำเร็จการศึกษาต้องการให้ปรับปรุงโปรแกรมในหมวดวิชาการศึกษา โดยให้มีการเตรียมตัวอย่างเหมาะสม ก่อนออกฝึกสอน
2. ผู้สำเร็จการศึกษาเห็นว่า เขามีความสามารถในการวางแผนและจัดกิจกรรมของนักเรียน แต่ยังคงขาดความสามารถในการแนะแนว และวินิจฉัยปัญหาของนักเรียน
3. การนิเทศการฝึกสอนและการแนะแนวมีความสำคัญต่อสมรรถภาพในการสอน

¹Thomas A. Clinton, "Beginning Teacher's Problem: A Study of Problems Encountered By One Hundred Graduated of East Texas University and the Functional Relationship Between These Problems and the Teacher Education", Dissertation Abstracts, Vol. 27 1966, p. 1928 - A.

4. กิจกรรมต่างๆ มีส่วนช่วยสร้างสมรรถภาพในการสอน และเห็นว่าการฝึกสอนเป็นประสบการณ์ที่มากที่สุด
5. โปรแกรมที่จัดประสบการณ์ให้ผู้เรียน ไม่กว้างขวางเพียงพอที่จะให้นักเรียนได้รับความรู้

ในปี ค.ศ. 1974 ฟิลลิป จีนซ์ แมคโดนัลด์ (Phillip Genc McDonald) ได้ทำการศึกษาว่า นักศึกษาคครูเมื่อออกไปทำการฝึกสอน ในโรงเรียนประถมศึกษา แล้วเกิดความรู้สึก และเจตคติที่จะให้สถาบันการฝึกหัดครู ปลูกฝังสมรรถภาพในการเป็นครูเพิ่มมากขึ้นหรือไม่ โดยทำการศึกษากับนักศึกษาคครูในมหาวิทยาลัยอาแคนซัส (Arkansas) ที่ออกฝึกสอนในปี 1973 ผลของการศึกษาพบว่า นักศึกษาคครูมีความต้องการให้สถาบันการฝึกหัดครูเพิ่มสมรรถภาพในการสอนให้มากยิ่งขึ้น เพราะยังมีความสามารถและทักษะไม่กว้างขวางเพียงพอต่อการออกไปปฏิบัติงานจริง²

สมรรถภาพทางการบริหารที่เกี่ยวข้องกับการสอน

ถึงแม้ว่าครูที่มีความรู้ความสามารถในทางวิชาการ และมีเทคนิคในการสอน เป็นอย่างที่ดีดังที่กล่าวมาแล้ว เพื่อดำเนินการสอนอย่างจริงจังก็อาจจะพบกับปัญหาและอุปสรรคเกิดขึ้นได้ เพราะองค์ประกอบของการสอนที่ดีเพื่อให้ผู้เรียนได้

¹ Inez A. Edge, "A Follow-up Study of the Elementary Education Graduates of Auburn University From 1962 - 1967", Dissertation Abstracts, Vol. 29 (May - June, 1969), p.3763 - A.

² Phillip Genc McDonald, "Effects of the Elementary Students Teaching on Feeling of Competency and Attitudes", Dissertation Abstracts, (December, 1974), pp. 3565 - 3566 A.

เกิดความรู้ ทักษะ และความสามารถนั้น ย่อมต้องประกอบไปด้วยปัจจัยสำคัญอื่นๆ อีกหลายประการ ในตอนนี้ จะได้อธิบายถึงสมรรถภาพทางการบริหารที่เกื้อข้องกับการสอน ซึ่งประกอบไปด้วย การวางแผนการสอน การจัดการสอนและการจัดห้องเรียน การตัดสินใจในการสอน และการประเมินผลการสอน โดยเรียงลำดับกันไปดังนี้

การวางแผนการสอน

การวางแผนการสอนเป็นกิจกรรมลำดับแรกของครู เพื่อให้ทำให้การสอนทั้งขบวนการบรรลุเป้าหมายตามต้องการ ครูที่ขาดการวางแผนการสอนจะไม่ประสบผลสำเร็จในการสอนอย่างแน่นอน การสอนทั้งขบวนการ มีขั้นตอนตามลำดับ เพื่อให้การสอนมีประสิทธิภาพอย่างจริงจัง แบร์รี่ ฮาร์เลย์ (Barry Harley) ได้เสนอความคิดเกี่ยวกับการวางแผนการสอน ในด้านองค์ประกอบที่สำคัญในการวางแผนการสอนที่ครูจะต้องทำความเข้าใจไว้ดังนี้

1. จุดมุ่งหมายทั่วไปของหลักสูตร
2. จุดมุ่งหมายเฉพาะของนักเรียน
3. ความแตกต่างระหว่างนักเรียนในชั้นเรียน
4. การทำงานเป็นรายบุคคล การทำงานกลุ่ม และการร่วมมือทำงานของนักเรียนทั้งชั้น
5. โอกาสที่ครูจะช่วยเหลือนำในการเรียนเป็นรายบุคคล และกลุ่มใหญ่
6. ขอบเขตอันจำกัดของโรงเรียน
7. อุปกรณ์การสอนและวัสดุประกอบการสอน¹

¹ Barry Harley, A Synthesis of Teaching Methods, (McGraw - Hill, Book Company, Sydney, 1973), pp. 35 - 43.

ลอเรตตา อี ไฮเงอเคน (Loretta E. Heigerken) เสนอทัศนะเกี่ยวกับการวางแผนการสอนว่า การวางแผนการสอนคือการที่ครูกำหนดวัตถุประสงค์ในการสอน การคัดเลือกเนื้อหาวิชา และการจัดกิจกรรมในการเรียนการสอน ตลอดทั้งความพยายามทุกวิถีทางที่จะทำให้เกิดการผสมผสาน ระหว่างวิชาความรู้ต่างๆในหลักสูตร¹ เพื่อให้การสอนทุกชั้นตอนได้ดำเนินไปอย่างดี การวางแผนการสอนจึงเป็นสิ่งจำเป็นที่ครูทุกคนควรจะได้มีการปฏิบัติ เมื่อได้ทราบว่าจะสอนวิชาและเนื้อหาอะไร ในการสอนแต่ละครั้ง โดยให้เหมาะสมกับความสามารถของนักเรียน สอดคล้องกับวัสดุอุปกรณ์ที่มีอยู่หรือสามารถจัดหาได้ ในด้านเกี่ยวกับการวางแผนการสอนให้สอดคล้องกับความสามารถของผู้เรียน และจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ชัยพร วิชชาวุธ ได้เสนอหลักเกณฑ์การวางแผนการสอนสำหรับคชช. โดยแบ่งการวางแผนการสอนออกเป็น 2 ระดับ คือ การวางแผนการสอนระยะยาว และการวางแผนการสอนระยะสั้น ดังนี้

การวางแผนการสอนระยะยาว ได้แก่การวางแผนการสอนวิชาหนึ่งๆ ตลอดภาคการศึกษา หรือตลอดระยะเวลาที่กำหนดสอนวิชานั้นๆ โดยมีสาระสำคัญคือ

1. จุดมุ่งหมายของวิชา
2. เนื้อหาวิชาที่ครอบคลุมในวิชานั้น โดยการจัดเป็นระเบียบเป็นหมวดหมู่ตามความเหมาะสม
3. การจัดสรรเวลาให้เหมาะกับเนื้อหา โดยการแบ่งเป็นสัปดาห์ หรือนับจำนวนชั่วโมง
4. งานมอบหมาย เป็นการกำหนดงานที่มอบหมายให้ผู้เรียนเพิ่มเติม
5. การวัดและประเมินผลเพื่อทดสอบความรู้ หรือการเลือกแบบสำหรับการทดสอบ
6. หนังสืออุเทศ

¹ Loretta E. Heigerken, Teaching and Learning in School of Nursing, (J.B. Lippincott Co., Philadelphia, 1953), pp. 28-31.

การวางแผนการสอนระยะสั้น ได้แก่การวางแผนการสอนแต่ละครั้งใช้เวลาไม่มากอาจเป็นหนึ่งหรือสองชั่วโมง โดยมีส่วนประกอบที่สำคัญคือ

1. จุดมุ่งหมายเฉพาะในการสอน
2. กิจกรรม ทั้งของผู้สอนและผู้เรียนเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมาย
3. วัสดุอุปกรณ์การสอน
4. การประเมินผล¹

โรเจอร์ โอ แอนเดอร์สัน (Roger O. Anderson) ได้เสนอลำดับขั้นสำหรับการเตรียมบทเรียนซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในการวางแผนการสอนไว้ดังนี้ คือ

1. ระบุ เรื่องที่จะสอนและวัตถุประสงค์ทั่วไปสำหรับบทเรียนที่จะสอนตามที่เลือกไว้ เป็นการกำหนดจุดมุ่งหมายกว้างๆ

2. ระบุวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมที่แน่นอน ซึ่งผู้เรียนสามารถปฏิบัติได้

3. วิเคราะห์กิจกรรมที่ต้องการให้นักเรียนทำ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้ โดยคำนึงถึงองค์ประกอบสำคัญทางจิตนาการ ได้แก่ ความไว ความพร้อม ความสนใจ ของผู้เรียนด้วย

4. วางเค้าโครงบทเรียนที่จะสอน

5. กำหนดขอบเขตให้เฉพาะลงไปในเรื่องของการเริ่มต้นบทเรียน การดำเนินบทเรียน วิธีการทดสอบและประเมินผลให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

---

¹ ชัยพร วิชชาวุธ, " การสอนในระดับอุดมศึกษา, " ใน การสอนและการวัดผลการศึกษา (ฝ่ายวิชาการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2518), หน้า 7-11.

6. ลองทำดู ทบทวน ปรับปรุง และลองทำใหม่¹

ลำดับขั้นของ แอนเตอร์สัน คังกล่าว อาจนำไปใช้ในการเตรียมการสอน การวางแผนการสอนอย่างมีระเบียบแบบแผน เพื่อช่วยให้ครูมีความมั่นใจและแสดงพฤติกรรมการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ

การจัดการสอนและการจัดห้องเรียน

การจัดการสอนและการจัดห้องเรียนมีความหมายมากกว่าการที่ครูทำให้นักเรียนในห้องเรียนเรียบร้อยฟังครูผู้สอน หรือการดำเนินการสอนของครูเป็นไปอย่างดีเท่านั้น หากแต่มีสิ่งซึ่งครูจะต้องพิจารณาประกอบกันอีกหลายประการ อันได้แก่ วัตถุประสงค์ของการเรียนการสอน การใช้อุปกรณ์ คู่มือครู : การใช้แหล่งวิชาหรือทรัพยากรจากห้องเรียน ประสิทธิภาพของสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ของโรงเรียนที่มีอยู่ บรรยากาศในห้องเรียน เพื่อช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ และความคึกริเริ่มสร้างสรรค์²

ลอเรตตา ไบเยอร์ และ อาลิซาเบธ ไอร์ช (Loretta Byers and Elizabeth Irish) ให้ความเห็นว่า การสอนของครูจะสำเร็จลงได้นั้นการจัดการสอนและการจัดห้องเรียนต้องได้รับการจัดและควบคุมอย่างเหมาะสม สภาวะแวดล้อมต่างๆ ของโรงเรียน ความสะดวกในการใช้วัสดุอุปกรณ์ประกอบการสอน การจัดมุมห้องให้น่าสนใจ การจัดที่นั่งของนักเรียนตามลักษณะการสอน การทำงานของนักเรียน การควบคุมแสงสว่าง แผนปฏิบัติงานต่างๆ ที่ยึดหยุ่นได้ตาม

¹Roger O. Anderson, "A Quantitative Method to Asses Content Structure in Verbal Interaction", Journal of Research in Science Teaching, Vol.9, 1972, pp. 2 - 7.

²Barry Harley, A Synthesis of Teaching Methods, (McGraw - Hill, Book Company, Sydney, 1973), pp. 26-34.

สมควร และบรรยากาศที่ดีในห้องเรียน ล้วนแต่มีความสำคัญเป็นอย่างมากในการจัดการสอนและการจัดห้องเรียน¹

จอห์น จาโรลิเมค และ คลิฟฟอร์ด ดี ฟอสเตอร์ (John Jarolimek and Clifford D. Foster) กล่าวถึงการจัดห้องเรียนที่ดีว่า การจัดห้องเรียนที่ดีนั้น มีสิ่งที่จะต้องพิจารณา ดังนี้ คือ

1. ส่งเสริมพัฒนาการทางด้านจิตใจ
2. สิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อให้บรรลุจุดหมายในการสอน
3. ส่งเสริมความสามารถทางสติปัญญา และทางด้านร่างกายอย่างเต็มที่
4. ส่งเสริมทักษะและความสามารถของผู้เรียนอย่างถูกต้อง
5. ส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักรับผิดชอบในการจัดห้องเรียน
6. ความอบอุ่นใจในการทำงานร่วมกันระหว่างครูกับนักเรียน
7. ให้นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อห้องเรียน²

ละเมียด ลิมอักษร ให้ความสำคัญกับห้องเรียนที่ดีว่า ในโรงเรียนเด็กใช้ชีวิตอยู่ในห้องเรียนมากที่สุด ห้องเรียนเป็นทั้งสถานที่ให้ความรู้ ให้การอบรมสั่งสอนและฝึกหัดการทำงานต่างๆ ห้องเรียนจึงมีอิทธิพลต่อชีวิตการเรียนรู้ของเด็กเป็นอย่างมาก จุดหมายปลายทางของการเรียนรู้เป็นไปเพื่อความรู้อรรถประโยชน์ สภาพแวดล้อมภายในห้องเรียนจึงชอบที่ก่อให้เกิดความสนใจ ความต้องการ และความพอใจ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้สู่ความมุ่งหมาย³

¹ Loretta Byers and Elizabeth Irish, Success in Student Teaching, (Massachusetts : D.C. Health and Co., 1961), pp. 60-84.

² John Jarolimek and Clifford D. Foster, Teaching and Learning in the Elementary School, (New York : Macmillan Publishing Co., 1976), pp. 58-62.

³ ละเมียด ลิมอักษร, วิชาครูตอน 2 หลักการสอน, (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2517), หน้า 11.

เกี่ยวกับความมุ่งหมายในการจัดห้องเรียนนั้น ละเมียด ลิมอักษร ได้กล่าวไว้ว่า การจัดห้องเรียนมีความมุ่งหมายที่จะส่งเสริมการอยู่ร่วมกันในห้องเรียนที่ดี จัดสภาพแวดล้อมต่างๆ ภายในห้องเรียน เพื่อสนับสนุนการทำงานเป็นหน่วยให้เกิดวินัย เกิดความคิดสร้างสรรค์ ส่งเสริมการวางแผนงานร่วมกันในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้สอดคล้องกันกับความต้องการเป็นรายบุคคล และความต้องการของกลุ่มในชั้นเรียน¹ ทั้งนี้เพื่อให้การดำเนินการสอนของครู และการเรียนของนักเรียน เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการ นอกจากหลักการและความมุ่งหมายสำคัญในการจัดการสอน และการจัดห้องเรียน เป็นสิ่งที่ครูควรจะต้องทำความเข้าใจ แล้วยังมีทักษะและความสามารถต่างๆ ที่ครูควรได้รับการฝึกฝนอบรม เพื่อให้การเรียนการสอนดำเนินไปด้วยดี เกี่ยวกับทักษะและความสามารถในด้านการจัดการสอน และการจัดห้องเรียน หน่วยศึกษานี้เทศก์ กรมการฝึกหัดครู ได้เสนอทักษะและความสามารถที่ครูควรได้รับการฝึกฝนอบรมไว้ดังนี้ คือ

1. รู้ว่าพฤติกรรมของนักเรียนคนใดให้ความสนใจ หรือขาดการเอาใจใส่ต่อการเรียนการสอน
2. ดูแลให้มีการร่วมมือร่วมใจในชั้นเรียน
3. แสดงท่าทางเอาใจใส่ตนเอง
4. ให้คำปรึกษาแนะนำแก่นักเรียน
5. สามารถแก้ปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นพร้อมๆ กัน
6. สามารถควบคุมพฤติกรรมของนักเรียนที่ก่อความวุ่นวาย หรือความไม่ร่วมมือภายในห้องเรียนได้
7. จัดระบบสิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียน

---

¹ละเมียด ลิมอักษร, วิชาครูตอน 2 หลักการสอน, (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา, 2517) , หน้า 11 - 14

8. สร้างระบบการทำงานในห้องเรียน
9. สามารถจัดการและดูแลทุกชั้นนักเรียนในห้องเรียนได้
10. ให้ความสนใจแก่นักเรียนทั้งหมด
11. ความสามารถในการดึงความสนใจไปสู่บทเรียน¹

การตัดสินใจในการสอน

ประสิทธิผลของการสอนของครูขึ้นอยู่กับกับการตัดสินใจ เพราะการตัดสินใจช่วยให้การเรียนของผู้เรียน การสอนของครูบรรลุถึงจุดหมายที่กำหนดไว้ โทมัส เจ ชวล (Thomas J. Shuell) ได้เสนอแนะเกี่ยวกับสิ่งที่ครูต้องมีการตัดสินใจในการสอนไว้ดังนี้

1. การตัดสินใจเกี่ยวกับการใช้ขบวนการสอนในแต่ละสถานการณ์
2. การตัดสินใจเกี่ยวกับการใช้วิธีการประเมินผล
3. การตัดสินใจเกี่ยวกับการปรับปรุงการสอน

การตัดสินใจที่เกี่ยวกับสิ่งที่กล่าวมานี้ ย่อมขึ้นอยู่กับความเข้าใจในเนื้อหาวิชาที่สอนอย่างลึกซึ้ง และทักษะในการวิเคราะห์สถานการณ์ในขณะดำเนินการสอนหรือภายหลังการสอนสิ้นสุดลง²

จรรยา คุณมี มีความเห็นว่า การจะตัดสินใจและเลือกวิธีการจะต้องมีการวิเคราะห์พิจารณาสิ่งต่างๆ อย่างถ่วง การวิเคราะห์สิ่งต่างๆ ที่สำคัญในการสอนนั้น อาจพิจารณาจากสิ่งต่อไปนี้ คือ

1. เป้าหมายที่ต้องการ
2. ความแตกต่างระหว่างนักเรียน

¹ หน่วยงานพิเศษ กรมการฝึกหัดครู, เอกสารการประชุมปฏิบัติการเกี่ยวกับการสอนแบบจุลภาค, (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ตำรวจ, 2519), หน้า 22.

² Thomas J. Shuell, Learning and Instruction, (Belmont California : Wadsworth Publishing Co., Inc., 1971), p. 56.

3. เนื้อหาวิชาที่สอน
4. เครื่องมือและเทคนิคที่มีอยู่
5. ลักษณะของกลุ่มนักเรียน
6. ประสบการณ์การสอนของผู้สอน
7. สิ่งแวดล้อมนอกโรงเรียน
8. สิ่งแวดล้อมในโรงเรียน
9. ทักษะ ความรู้ เจตคติ ความลำเอียง บุคลิกภาพของตัวครูเอง¹

ในการสอนที่ดังนี้ ครูที่จะต้องมีการตัดสินใจ และวิเคราะห์สถานการณ์ในขณะที่ดำเนินการสอนอย่างสม่ำเสมอ โดยที่ครูจะต้องตั้งคำถามให้ตนเองตอบอยู่ตลอดเวลา เพื่อที่จะไม่ทำให้การสอนของครูดำเนินไปอย่างไร้จุดหมายปลายทางครูจะต้องคำนึงว่าจะเกิดอะไรขึ้นในชั้นเรียนของคน หรือนักเรียนทุกคนในชั้นเรียน เกิดการเรียนรู้หรือไม่² เพราะการตัดสินใจในการสอนของครูนั้นเองเป็นผลสะท้อนให้เห็นถึงความสามารถของครูผู้สอน³ แต่การที่ครูผู้สอน จะตัดสินใจว่าจะสอนอย่างไรจึงจะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ เกิดความเข้าใจได้อย่างสมบูรณ์ตามความต้องการนั้น รู้สึกว่าจะเป็นเรื่องที่มีความลำบากอยู่ไม่น้อย กล่าวได้ว่าการตัดสินใจนั้นเป็นหลักเบื้องต้นในการสอน เพราะก่อนที่ครูจะเริ่มดำเนินการสอนครูจะต้องเลือกจุดมุ่งหมายในการสอนเสียก่อน จะใช้วิธีการสอนอย่างไรวิธีการสอนเฉพาะแต่ละเนื้อหาวิชาควรเป็นเทคนิควิธีการสอนเช่นไร อุปกรณ์การสอน

¹ จรูญ คุณมี, นวัตกรรมการศึกษา, (กาฬสินธุ์: ประสานการพิมพ์ 2521), หน้า 70 - 71

² Otto J. Shipla, การวิเคราะห์สถานการณ์, ชูศรี สุวรรณโชติ, ผู้แปล, (อัคราเนาว)

³ Thomas F. Green, The Activities of Teaching, (New York : McGraw-Hill Book Co., 1971), pp. 173-174.

ประเภทใดที่มีความหมายต่อการเรียนการสอนมากที่สุด และให้ผลการเรียนรู้ต่อผู้เรียนมากที่สุด วิธีการวัดและประเมินผลผู้เรียนแบบใดที่สามารถนำมาใช้ได้ตรงตามเนื้อหาวิชา สิ่งเหล่านี้ล้วนแต่เป็นสิ่งที่ครูผู้สอน ควรจะได้มีการตัดสินใจอยู่ตลอดเวลาในขณะที่เริ่มต้นดำเนินการสอนจนกระทั่งการสอนสิ้นสุดลง

การประเมินผลการสอน

การประเมินผลการสอนของครู นับว่าเป็นความสำคัญยิ่ง เพราะเป็น ขบวนการที่ช่วยตัดสินความมีประสิทธิภาพในการสอน ผลของการประเมินจะช่วย ทำให้ครูได้เห็นภาพสะท้อนว่า ตนเป็นครูอย่างไร ทำหน้าที่ได้ครบถ้วน และเต็ม ความสามารถแล้วหรือยัง มีส่วนใดบกพร่อง และสมควรได้รับการแก้ไข เพื่อให้ การเรียนของนักเรียน และการสอนของครูบรรลุเป้าหมายตามต้องการ¹ ดังนั้น ถ้าครูผู้สอนได้มีการประเมินผลการสอนของตนเองเป็นระยะสม่ำเสมอแล้ว ย่อม เป็นที่เชื่อได้ว่าการสอนของครูต้องมีการพัฒนาให้ดีขึ้น การประเมินผลการสอน คือ การประเมินผลงานความสามารถของครู โดยมีขั้นตอนในการประเมิน วิทยุ โสธร เสนอขบวนการในการประเมินผลงานออกเป็น 4 ขั้นตอนด้วยกัน คือ

1. กำหนดวัตถุประสงค์ของการประเมินผลงานให้แน่นอน ว่ามีความ ต้องการประเมินผลงานด้านใด
2. กำหนดหลักเกณฑ์ในการประเมินผลงาน
3. รวบรวมข้อมูลต่างๆ

¹อุทุมพร ทองอุไทย, "การประเมินผลการสอนของอาจารย์", ในการ สอนและการวัดผลการศึกษา, (ฝ่ายวิชาการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2518), หน้า 85.

4. แผลผลของข้อมูลต่างๆ ที่รวบรวมได้¹

ข้อมูลต่างๆ มีความสำคัญในการประเมินผลการสอนของครู การนำข้อมูลที่ได้อะไรมา แผลผล ถ้าเป็นข้อมูลที่ถูกต้องกับสภาพความเป็นจริง ผลที่ได้จะทำให้ประสิทธิภาพ การสอนของครูดีมากยิ่งขึ้น อุตุมพร ทองอุไทย กล่าววว่า ข้อมูลที่จะใช้สำหรับ การประเมินผลการสอน จำแนกออกออกเป็น ข้อมูลทางด้านวิชาการ ข้อมูล เกี่ยวกับจุดมุ่งหมายของวิชาโดยเฉพาะ และข้อมูลเกี่ยวกับเนื้อหาและแหล่งความรู้ทางวิชาการ²

อุตุมพร ทองอุไทย เสนอรูปแบบของข้อความเพื่อให้ได้ข้อมูลต่างๆ สำหรับการประเมินผลการสอนของครูไว้ดังนี้

1. เกี่ยวกับการประเมินผลของวิชาโดยทั่วไป
2. เกี่ยวกับการถามจุดมุ่งหมายของวิชา
3. เกี่ยวกับการถามเนื้อหาของวิชาและแหล่งความรู้
4. เกี่ยวกับการถามการรวบรวมเนื้อหาและวิธีสอน
5. เกี่ยวกับความรู้ในเนื้อหาวิชาของผู้สอน
6. บุคลิกภาพของผู้สอน
7. เกี่ยวกับคำถามเรื่องความสัมพันธ์ในห้องเรียน
8. เกี่ยวกับเรื่องการกระตุ้นแนวความคิดของผู้เรียน
9. เกี่ยวกับการบ้าน แบบฝึกหัด
10. เกี่ยวกับการทดสอบ การประเมินผลการเรียนและการให้คะแนน

¹ภิญโญ / สาธร, หลักบริหารการศึกษา, (กรุงเทพฯ : วัฒนาพานิชฝ่ายผลิต, 2519), หน้า 85 - 86.

²อุตุมพร ทองอุไทย, "การประเมินผลการสอนของอาจารย์", ใน การสอนและการวัดผลการศึกษา, (ฝ่ายวิชาการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2518), หน้า 86.

11. เกี่ยวกับเวลาและการทำงานของผู้เรียนที่อุทิศให้กับการเรียนในวิชา¹

ในหนังสือประสบการณ์วิชาชีพ ที่คณะครุศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยจัดพิมพ์เพื่อใช้เป็นคู่มือในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพแก่นิสิตครุศาสตร์ ได้เสนอแบบการประเมินผลการฝึกสอนของนิสิตระดับปริญญาตรี โดยมีรายการที่ใช้ประเมินผลการสอนดังนี้

1. การเตรียมการสอน
2. การดำเนินการสอน
3. กิจกรรมในการเรียน
4. ครุภัณฑ์ที่สอน
5. ผลการสอน²

หน่วยศึกษานิเทศก์กรมการฝึกหัดครู ได้เสนอแบบรายการสำหรับการประเมินผลการสอนในห้องเรียน โดยวิธีสังเกตพฤติกรรมของครูผู้สอนและผู้เรียนในระหว่างการเรียน พฤติกรรมของครูผู้สอนที่ใช้ในการประเมินผลการสอน กำหนดไว้ดังนี้

1. ทักษะการดึงดูความสนใจ
2. ทักษะการอธิบาย พรรณนา เล่าเรื่อง หรือชี้แจง
3. ทักษะการถามและการปรับคำถามให้เหมาะสมกับผู้เรียน
4. ทักษะการรับรู้เมื่อผู้เรียนไม่เข้าใจ

¹อุทุมพร ทองอุไทย, "การประเมินผลการสอนของอาจารย์", ในการ
สอนและการวัดผลการศึกษา, (ฝ่ายวิชาการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2518),
หน้า 93 - 116.

²คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ประสบการณ์วิชาชีพ, (กรุงเทพฯ :
โรงพิมพ์การศาสนา, 2519), หน้า 38 - 39.

5. ทักษะการส่งเสริมปฏิกิริยาที่เหมาะสมของผู้เรียน
6. การใช้พฤติกรรมที่ไม่ใช่วาจา การแสดงท่าทาง และสีหน้า
7. การเตรียมบทเรียน และการวางรูปแบบการสอนที่ผู้สอนแสดงออก¹

การประเมินผลการสอนของตัวครูเอง นับว่าเป็นความสำคัญและจำเป็น เพราะการสอนเป็นการทำงานอย่างหนึ่ง ถ้าครูได้มีการประเมินผลการสอนของตนเองอย่างสม่ำเสมอแล้ว ข้อบกพร่องต่างๆ ที่ได้จากผลการประเมินจะช่วยให้ ครูสามารถกำหนดแนวทาง และการปฏิบัติการสอนใหม่ประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น แต่โดยปกติแล้วครูโดยทั่วไปมักจะขาดการประเมินผลการสอนของตน โดยใช้การประเมินผลการเรียนของผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งเป็นการประเมินผลรวมจากความรู้ ความสามารถของนักเรียนที่แสดงออกในการประเมินผลจากการสอบ ผลที่ได้จากการประเมินรวมค่อนข้าง ทำให้ไม่สามารถบอกได้อย่างแน่ชัดว่า การที่นักเรียนสอบได้คะแนนดี หรือได้คะแนนต่ำ เป็นเพราะสติปัญญาของนักเรียน การวางแผนการจัดบรรยากาศในห้องเรียน เทคนิคการสอน อุปกรณ์การสอน สภาพแวดล้อมของนักเรียน ดีหรือบกพร่อง ที่มีผลทำให้การเรียนของนักเรียนออกมาในลักษณะ แตกต่างกันได้ ดังนั้นถ้าตัวครูผู้สอนได้มีการประเมินผลการสอนของตนเป็นขั้นตอนเพื่อหาข้อบกพร่องและปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้น การเรียนรู้ของนักเรียนก็จะบรรลุจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษามากยิ่งขึ้น

ปี พ.ศ. 2514 ละเอียด จันทร์กิติวัฒน์ ได้ทำการศึกษา การติดตามผลการปฏิบัติงานของผู้สำเร็จประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา ตั้งแต่ปีการศึกษา 2509 - 2511 ในโรงเรียนประถมศึกษาในภาคการศึกษาที่ 1 และ 12 โดยมีวัตถุประสงค์

¹ หน่วยงานนิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู , เอกสารการประชุมปฏิบัติการ เกี่ยวกับการสอนแบบจุลภาค, (กรุงเทพ : โรงพิมพ์ตำรวจ, 2519), หน้า 42 -

ของการศึกษาเพื่อที่จะศึกษาความคิดเห็นของครูใหญ่ต่อผู้สำเร็จการศึกษา ในด้านการปฏิบัติงานในโรงเรียนประถมศึกษา ตลอดทั้งความเห็นของผู้สำเร็จการศึกษาเกี่ยวกับความรู้เกี่ยวกับความรู้ที่ได้รับจากการฝึกอบรมมาจากสถาบันการฝึกหัดครู ผลของการศึกษาพบว่า ในด้านความสามารถในการแก้ปัญหา ความสามารถในการตัดสินใจ เกี่ยวกับการสอนและการปฏิบัติงานอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งอาจเนื่องมาจากผู้สำเร็จการศึกษามีประสบการณ์มาไม่เพียงพอ หรือขาดการปฏิบัติและฝึกฝนใหม่ความสามารถในการแก้ปัญหาและการตัดสินใจมาก่อน¹

วารุณี ผลบูรณ์ ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการศึกษากับการสอนวิชาทักษะทางภาษาไทย ชั้นประโยคประถมศึกษาตอนต้น โดยมีจุดมุ่งหมายในการศึกษาเพื่อที่จะทราบว่า การสอนวิชาทักษะทางภาษาไทย ได้มีการใช้ขบวนการสำคัญในการจัดดำเนินการสอนอย่างไร ผลการศึกษาพบว่า ครูผู้สอนโดยส่วนใหญ่ทุกระดับการศึกษาขาดการวางแผนในการสอน และครูโดยส่วนรวมได้ดำเนินการสอนตามจุดมุ่งหมายของการสอนที่กำหนดไว้ในหลักสูตร²

ปี พ.ศ. 2518 สุรัสวดี ศิลปอนันต์ และคณะ ได้ทำการวิจัยเรื่องปัญหาการศึกษาของจังหวัดและเขต โดยมีวัตถุประสงค์ในการวิจัยเพื่อสำรวจปัญหาที่เกี่ยวข้องกับเรื่องสำคัญ 4 ประการ คือ การบริหาร การสอน การสอบ และหลักสูตร

¹ละเอียต จันทรภักดีวัฒน์, "การติดตามผลการปฏิบัติงานของผู้สำเร็จประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา (ป.กศ.) ตั้งแต่ปีการศึกษา 2509 - 2511 ในโรงเรียนประถมศึกษาในภาคการศึกษาที่ 1 และ 12" (ปริญญาานิพนธ์ ปริญญามหาบัณฑิต วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร, 2514), หน้า 62 - 72.

²วารุณี ผลบูรณ์, "การศึกษากับการสอนวิชาทักษะทางภาษาไทย ชั้นประโยคประถมศึกษาตอนต้น โรงเรียนเทศบาล จังหวัดพระนคร ปีการศึกษา 2511" (ปริญญาานิพนธ์ ปริญญามหาบัณฑิต วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร, 2513), หน้า 140 - 155.

ผลจากการวิจัยพบปัญหาที่เกี่ยวข้องกับตัวครู ดังนี้

1. ครูขาดทักษะในการสร้างแบบทดสอบ
2. ครูขาดทักษะในการวินิจฉัยผลที่ได้จากการสอบ
3. การสอนโดยให้โอกาสแก่เด็กมีบทบาทรวมกิจกรรมในบทเรียนน้อย
4. ครูไม่กระตือรือร้นในการสอนเท่าที่ควร
5. ครูมี ชั่วโมงการสอนมากเกินไป
6. ครูไม่ใช้วิชาครูเท่าที่ควร
7. ครูไม่มีเวลาพอสำหรับการตรวจงานของนักเรียน
8. ครูขาดทักษะที่จะกระตุ้นให้เด็กเกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
9. ครูขาดความสามารถในการปรับปรุงบทเรียนให้เหมาะสมกับนักเรียนทุกคน¹

ในปี พ.ศ. 2520 มาณฑล ภาษิตวิไลธรรม ได้ทำการศึกษาสมรรถภาพของครูประถมศึกษาที่ส่งมตองการในจังหวัดสกลนครและนครพนม โดยมีจุดมุ่งหมายในการศึกษาว่า ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และผู้บริหารการศึกษาในจังหวัดสกลนครและนครพนม ต้องการครูประถมศึกษาที่มีสมรรถภาพเช่นไร ผลการศึกษาพบว่าสมรรถภาพของครูประถมศึกษาที่กลุ่มตัวอย่างเห็นตรงกันมากที่สุด คือ

1. สามารถกระตุ้นให้นักเรียนรู้จักช่วยตนเอง
2. พิจารณาตัดสิน และลงโทษนักเรียนอย่างยุติธรรม
3. เตรียมการสอน โดยทำโครงการสอน บันทึกการสอนได้อย่างชัดเจนและปฏิบัติได้จริง

¹ สุรัสวดี ศิลปอนันต์ และคณะ , ปัญหาการศึกษาของจังหวัดและเขต , (เอกสารการวิจัย กองแผนงาน กระทรวงศึกษาธิการ, 2518), หน้า 80 - 83.

4. กลาที่จะแสดงความคิดเห็น
5. มีการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนทุกครั้ง
6. รับฟังความคิดเห็นของนักเรียนด้วยความเต็มใจ
7. ยอมรับผิด เมื่อตนเองสอนผิดพลาด
8. สามารถควบคุม ดูแล ส่งเสริมนักเรียนในการจัดกิจกรรมตามวัตถุประสงค์

ประสงค์ของการเรียนการสอน

9. สามารถเสนอทบทวน และจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เป็นที่สนใจของนักเรียน เพื่อให้นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อวิชาที่เรียน

10. ใช้อุปกรณ์การสอน ให้เหมาะสมกับลักษณะวิชาและสภาพการสอน¹

จากการศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เป็นแนวทางความคิด เกี่ยวกับการจัดการฝึกหัดครู และการสร้างแบบสอบถามให้สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น เกี่ยวกับแนวความคิดเรื่องสมรรถภาพในการสอนของนักศึกษาครู ในวงการฝึกหัดครูทั้งในต่างประเทศและภายในประเทศ ช่วงระยะเวลาไม่กี่ปีมานี้ ได้มีความคิดพยายามที่จะฝึกหัดครูผู้สำเร็จการศึกษา มีความรู้ ความสามารถ และเจตคติที่ดีต่อการประกอบอาชีพครู นอกเหนือไปจากการศึกษาตามช่วงระยะเวลาที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแต่ประการเดียว โดยมีได้คำนึงถึงสภาพและความต้องการอันแท้จริงของผู้ใช้ครูอย่างไร้ โดยหน้าที่สำคัญของครู คือ การอบรมสั่งสอนทั้งในด้านวิชาความรู้ การประกอบอาชีพ และการเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ ครูจึงเป็นบุคคลหนึ่งที่มีส่วนอย่างสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติให้เจริญมากขึ้น เมื่อคำนึงถึง

---

¹มานพ ภาษิตวิไลธรรม, "สมรรถภาพของครูประถมศึกษาศึกษาที่สังคมต้องการในจังหวัดสกลนคร และ นครพนม", (ปริญญาานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2520), หน้า 68 - 73.

ความสำคัญดังกล่าวแล้ว ตัวครูเองจะต้องมีองค์ประกอบอะไรบ้างในการทำหน้าที่ดังกล่าว องค์ประกอบสำคัญที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้าตามแนวทางที่กำหนดไว้คือ

1. สมรรถภาพทางวิชาการ
2. สมรรถภาพในการถ่ายทอดความรู้
3. สมรรถภาพทางการบริหารที่เกี่ยวข้องกับการสอน

ทั้ง 3 องค์ประกอบนี้ ถึงแม้ว่าจะไม่ครอบคลุมลักษณะของครูที่ดี มีความสามารถอย่างกว้างขวางก็ตาม แต่ก็เชื่อว่าองค์ประกอบทั้ง 3 นี้ เป็นส่วนสำคัญอย่างมากในตัวครูทุกคน ถ้าสามารถกระทำและปฏิบัติได้ ก็คงได้ชื่อว่าเป็นครูที่ดี มีความสามารถไม่น้อยทีเดียว

ในส่วนที่เกี่ยวกับสมรรถภาพทางวิชาการนั้น โดยภาระและหน้าที่ของการสอนเนื้อหาวิชาต่างๆ ของครูแล้ว นอกเหนือไปจากความรู้ที่สอนแล้วครูต้องใส่ใจในการศึกษาค้นคว้า แสวงหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ ด้วยกระบวนการต่างๆ เพื่อให้ได้มาซึ่งความรู้ ในสถาบันการผลิตครูต้องถือว่าเป็นหน้าที่สำคัญ ในการสร้างสมความรู้ ให้แก่นักศึกษาคู จากอาจารย์ผู้สอน จากการค้นคว้าด้วยตนเอง ให้ถือเป็นกิจนิสัยที่พึงมีสำหรับนักศึกษาครูทุกคน ทั้งในขณะที่ศึกษาอยู่ในสถาบัน และภายหลังจากสำเร็จการศึกษาไปแล้ว

ด้านที่เกี่ยวกับสมรรถภาพในการถ่ายทอดความรู้นั้น นอกเหนือไปจากการที่ครูเป็นผู้มีความรู้แล้ว การถ่ายทอดความรู้จากตัวครูไปยังนักเรียน นับว่าเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง ปัจจุบันได้มีการใช้เทคนิควิธีการสอนแบบต่างๆ มากเพิ่มขึ้น เพื่อให้นักเรียนได้รับความรู้ ทักษะและความสามารถอย่างแท้จริง วิธีการสอนแต่ละแบบย่อมมีข้อดีและข้อบกพร่องในตัวเอง จึงเป็นหน้าที่ของครูจะต้องพิจารณาเลือกใช้วิธีการถ่ายทอดอย่างไรจึงจะเหมาะสมกับความรู้ และความสามารถที่นักเรียนจะได้รับ ดังนั้นครูจะต้องมีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ มีเทคนิควิธีการสอนหลายๆ แบบ ปัญหาที่มักเกิดขึ้นอยู่เสมอ คือ ครูใช้วิธีการสอน แบบ

บรรยายมากกว่าการสอนแบบอื่น ทั้งๆ ที่เป็นวิชาทักษะ หรือวิชาที่ต้องมีการปฏิบัติ ในสถาบันการผลิตครูปัจจุบันได้มีการนำเอาเทคนิควิธีการสอนแบบใหม่ๆ เข้ามาใช้ กับนักศึกษาครู เช่น การสอนแบบจุลภาค ศูนย์การเรียน ชุดการสอน และอื่นๆ เพื่อให้ นักศึกษาครูได้รับการฝึกฝนในวิธีการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ มากยิ่งขึ้น

สำหรับสมรรถภาพทางการบริหารที่เกี่ยวข้องกับการสอนนั้น นับได้ว่าเป็นความสำคัญต่อการสอนของครู เพราะการสอนเป็นการทำงานที่เกี่ยวข้องกับบุคคลหลายฝ่ายทั้งนักเรียนและเพื่อนครูด้วยกัน ดังนั้นการสอนจะสัมฤทธิ์ผลอย่างใด ครูผู้สอนจะต้องรู้จักการบริหารการสอนโดยจะต้องรู้จักวางแผนการสอนกำหนดจุดมุ่งหมายในการสอน การจัดการสอน การจัดห้องเรียน การตัดสินใจเลือกวิธีการสอน และการประเมินผลการสอน เพื่อให้ได้ข้อมูลมาปรับปรุงการสอนใหม่ให้ดียิ่งขึ้น ถ้าครูเป็นผู้สามารถในการบริหารการสอนโดยมีหลักยึดอย่างมั่นคง การสอนของครูก็จะดำเนินไปด้วยดี และบรรลุวัตถุประสงค์ในการสอนอย่างแท้จริง

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย